

Director y Administrador

LUDOVICO FURLAN

★

calle Coronel Ramón Lista 5158
U. T. 50-5502

Naročnina:

Eno leto \$ 5.—; ½ leta \$ 3.—
Posamezna številka \$ 0.15

PRAVICA

JUSTICIA

PERIODICO YUGOSLAVO - ESLOVENO

IMPRESOS DIFERIDOS

TARIFA REDUCIDA

Registro de la Propiedad

Intelectual N° 196.979

No. — Štev. 2.

Buenos Aires, 8 de Octubre de 1945

AÑO — LETO I.

Ospredje in Ozadje Primorskega Vprašanja

OSPREDJE

Dne 30. aprila so jugoslovanske čete okupirale Slovensko Primorje, Istro in Trst, drugi dan pa so se snidle z novozelandskimi četami 8. britanske armade v Trzicu (Monfalcone) ob Soči. Te čete so potem pomagale Jugoslovanom očistiti dva nemška gnezda, enega v Trstu, drugega v predmestju, kojih posadke so se branile kapitulirati. Novezelandci so nato okupirali tržaško luko in pridružile so se jim še čete ameriške 5. armade, mesto samo pa je bilo izključno v jugoslovanskih rokah kot je bilo ozemlje v zaledju do Soče in čež Sočo.

Prihod anglo-ameriških čet Jugoslovanom ni bil po volji, toda na pojasnilo, da bo tržaška luka služila prometu na komunikacijski črti med Trstom in Avstrijo, kjer so jugozapadni del ozemlja zasedle angleške čete, so se zadovoljili.

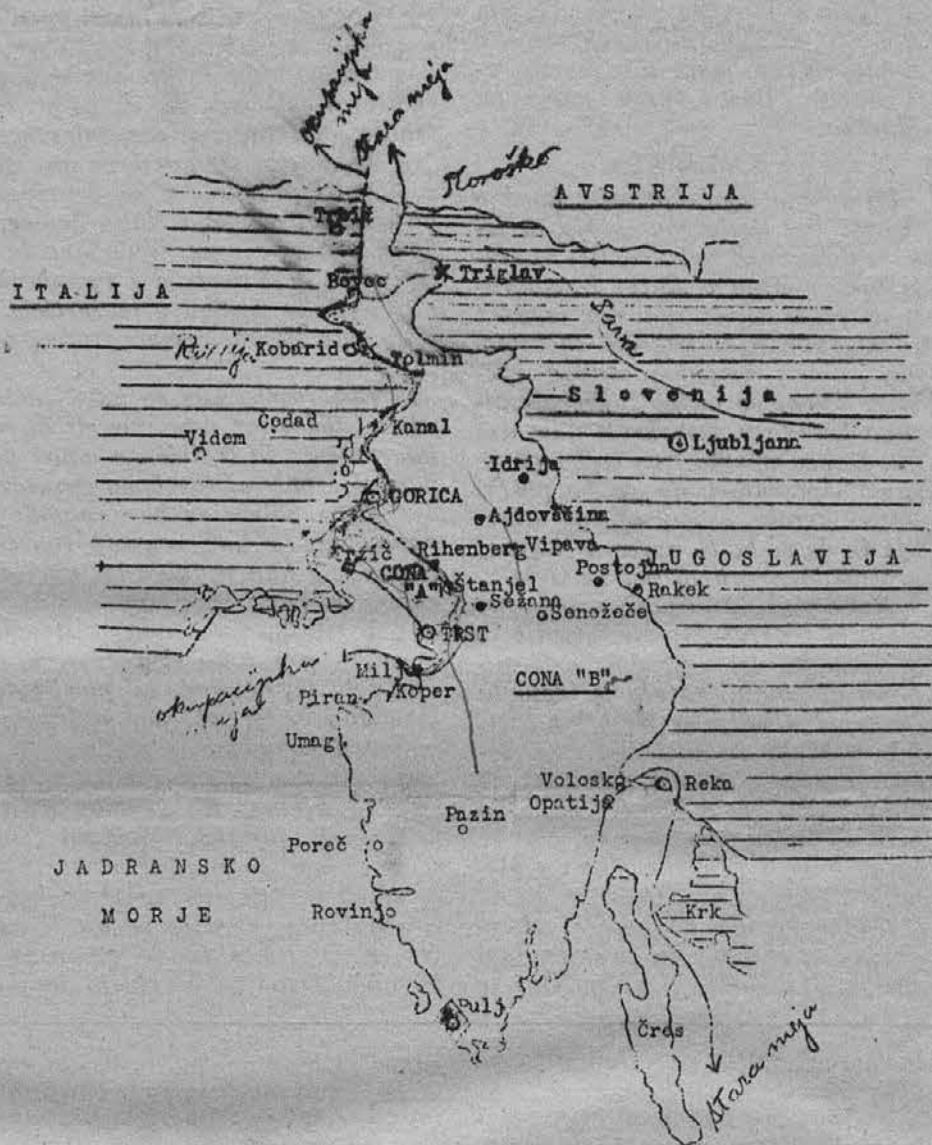
Ker je nastal nesporazum, kdo je osvobodil Trst, naj bo pojasnjeno, da je bil Trst v jugoslovanskih rokah dva dni predno so se prikazali Novozelandci. O tem sta neovrgljivo poročala ameriška poročevalca v Trstu John Chabot Smith (New York Herald-Tribune) in Landrum Bolling (ONA), ki sta to dejstvo ugotovila od angleških častnikov in civilnega prebivalstva.

13. maja je bil napravljen dogovor med zastopniki angleške vojske in marš. Titom. Glasom tega sporazuma je bilo tržaško pristanišče dano na razpolago zaveznikom za uvazanje vojaških in civilnih zalog, mesto samo in njegovo zaledje z Istro vred pa je imelo ostati v jugoslovanskih rokah. Zgledalo je, da je bilo sporno vprašanje rešeno in obe strani zadovoljni.

Presenečeni pa smo bili 15. maja, ko smo čitali v listih poročilo, da sta ameriška in angleška vlada potom svojih poslanikov v Beogradu predložile jugoslovanski vladi zahtevo, da se morajo jugoslovanske čete nemudoma umakniti iz Trsta, Istre in vsega Primorja. Vzroki za to zahtevo niso bili objavljeni, čuli pa smo komentatorje, češ, Tito je prelomil dano obljubo, ko je prekorajčil "italijansko mejo" in zasedel "italijansko pokrajino".

En dan se torej poroča o sporazumu, drugi dan pa pride ostrazhteva o izpraznitvenem osvobodjenem slovenskem zemlje. Lahko si tudi predstavljamo, kaj o tem mislijo naši primorski Slovenci in Istrani.

Da je postala situacija kritična

KAKO JE OKUPACIJA TRSTA, PRIMORJA IN ISTRE RAZDELJENA

Cona "A" pod upravo zavezniške vojaške vlade (AMG), vključivši 2000 jugoslovanskih čet v teritoriju ob Soči med Trzicem in Gorico. Meja okupacije teče po črti MILJE - STANJEL - RIHENBERG - GORICA - OB SOČI DO BOVCA — OD BOVCA SKORAJ SEVERNO DO AVSTRIJSKE MEJE. Pod to cono spada Trst, Gorica ter mornariška baza Pulj. Na karti je to ozemlje zasenčeno.

Cona "B" vključuje vso ostalo Istro in Slovensko Primorje zapadno od omenjene črte. (Nezasenčeni del).

Priredil za SANS: Mirko G. Kuhel.

in bo morala biti v kratkem rešena, je povsem umljivo. Izjava jugoslovanskih oblasti, da Jugoslavija svojih čet ne bo umaknila iz osvobodjene slovenske zemlje na Primorskem, je napravila napestost še ostrejše. Ko pišem ta članek (17. maja), okupirajo jugoslovanske čete vse Primorje do levega brega Soče, evakuirali pa so teritorij čez Sočo (Furlanijo).

POLITIČNO OZADJE

Da so primorski Slovenci hoteli biti združeni v okviru federativne Jugoslavije, je pribito dejstvo. Da to izvedejo, so se ravnatako organizirali v Osvobodilno fronto kot jugoslovanski Slovenci. Ustanovili so svoje vojaške (partizanske) edinice, bataljone, brigade in divizije in osvobodili velik del ozemlja v notranjščini. Po vsem osvo-

bojenem ozemlju so se vršile svobodne volitve in izvoljeni so bili narodni predstavniki za Osvobodilno fronto slovenskega Primorja, delegati za narodni kongres v Kočevju in poslanci za slovenski parlament v Črnomlju.

Na zasedanju AVNOJA (Anti-fašističnega veča narodne osvoboditve Jugoslavije) meseca novembra 1943 v Jajcu je ta najvišja narodna oblast proklamirala vse jugoslovanske kraje pod Italijo, vključivši Trst, za neločljiv del nove, demokratične, federativne Jugoslavije.

19. februarja 1944 je slovenski parlament v Črnomlju ravnatako proglasil vse slovenske dele Julijske Benečije za del Združene Slovenije, jim odločil 20 poslancev in izvolil pisatelja Bevka v začasno slovensko vlado. Vsi ti zakonodajni dekreti so bili naznanjeni po

radiju in tisku vsemu svetu in na zasedanju v Jajcu in Črnomlju so bili navzoči tudi uradni ameriški in angleški zastopniki.

Maršal Tito je skoraj v vsakem svojem govoru poudarjal aspiracije Jugoslavije glede Trsta, Reke, Istre, Gorice in ostalega Primorja in opozarjal, da mislijo jugoslovanski narodi vse te pokrajine z orožjem braniti. Naglašal je tudi, da ta del Italije ne spada Jugoslaviji samo radi svojega slovenskega značaja, temveč tudi da se Italija kaznuje radi svojega zahrbtnega napada na Jugoslavijo.

Tedaj niti ena država ni črhnila besedice ali pa se drugače izrazila, da se z zahtevami Jugoslavije ne trinja. Ameriški in angleški zastopniki so o vsem tem razvoju natančno poročali svojim vladam.

Na konferenci v Jalti so vse tri zavezniške sile uradno priznale NOVO Jugoslavijo ter priporočale, da se provizorična vlada (AVNOJ) še izpopolni z zastopniki drugih demokratičnih strank, ki se niso kompromitirali s sovražnikom. Skupščina pa naj ponovno odobri vse zaključke parlamenta v Jajcu. In med temi zaključki je bil tudi dekret o prikloplitvi Primorja.

Na konferenci v Jalti so vse bila sestavljena nova vlada, vidno v zadovoljstvo Amerike in Anglije, kajti izmenjani so bili novi poslanci. Tako je AVNOJ postal *de facto* in *de jure* vlada Jugoslavije. Jugoslovanska osvobodilna vojska in partizanski odredi so bili uradno proglašeni za redno jugoslovansko armado, ki je kot taka postala del medzavezniške vojske v Sredozemlju pod poveljstvom feldmaršala Alexandra. Ta jugoslovanska armada je potem *sama* osvobodila Jugoslavijo (razen Belgrada, kjer so pomagale sovjetske čete) in z nad 100,000 mož vdrla v Istro, Trst in Slovensko Primorje. Samo v tej operaciji je zajela 44,000 nemškega vojaštva in ogromno količino vojaškega materiala.

★

To je kratek pregled vojaškega in političnega ozadja glede Trsta in Primorske. Na to se opira jugoslovanska vlada. Kaj so bili načrti Anglije glede tega, je pa drugo vprašanje.

DIPLOMATIČNO OZADJE

Da se skriva za kulisami tega pozorišča konflikt med angleškimi in slovenskimi interesi, ni nobene dvoma. Mišljenje večakov, da bi se vprašanja bodočih mej morala reševati na mirovni konferenci, je popolnoma na mestu. Ni pa na

COMITE "YUGOESLAVIA LIBRE" COMUNICA:

AGRUPACION "YUGOESLAVIA LIBRE"

Avda. Alte. BROWN 670 — BUENOS AIRES — U. T. 26 - 4603

SEGUNDO CONGRESO DE LA AGRUPACION "YUGOESLAVIA LIBRE"
que se realizará los días 12, 13 y 14 de octubre de 1945.

Día 12 a las 9 hs. GRAN CONFERENCIA PUBLICA en el
Teatro Marconi, RIVADAVIA 2330.

QUEDAN INVITADOS A CONCURRIR AL ACTO INAUGURAL
TODOS LOS YUGOESLAVOS

ENTRADA LIBRE

Mimogrede

Stara Jugoslavija. Kadar govorimo o stari Jugoslaviji, mislimo na kraljevo državo v kateri je vladal krvavi režim, tekom katerega zapori so bili prenapolnjeni z naprednim delavnem ljudstvom, med katerim so bili častno zastopani tudi intelektualci. Primorski Slovenci so tudi dobro poznali staro Jugoslavijo, saj mnogo najboljših primorskih sinov je moralo kar čez noč pobegniti pred italijanskim fašizmom. Kam so hoteli iti? V Jugoslavijo, o kateri so mislili, da tam se jim bo bolje godilo; saj drugam je bilo tudi absolutno nemogoče.

Kakšno presenečenje. Namesto italijanskih otokov, tam jih je čakala zloglasna Glavnjača, Sremska Mitrovica itd. No, čemu nadaljevati, saj je vsem dobro znano.

Ta, stara Jugoslavija je že dovršila svojo tragično stran v zgodovini, toda nekateri stari zagovorniki režima se s tem ne morejo sprijazniti, zato pa se nadalje trudijo za ponovno vpostavitve starega režima. To vrstni ljudje imajo gotovo spretnost, kar jim mi

priznamo, žalostno pa je pri tem samo to, da nimajo iskrenosti, ker v nasprotnem slučaju bi ne citirali besed Tito-ta in še manj pa Marksa.

NAŠ LIST

Po dolgem pričakovanju, končno imamo list, katerega pišejo in izdajo delavci za delavce, list ki stoji brezpogojno v službi Demokratske federativne Jugoslavije. List se ni rodil radi kakšnih morebitnih ambicij, ampak zgolj radi razmer, katere so nujno zahtevale pisano besedo v demokratičnem duhu. Danes imamo list, treba ga je samo izpopolniti, da pa bo postal pravo zrcalo vsega našega gibanja in da se bo to uspešno čimprej uresničilo, moramo vsi na delo.

Rekli smo, da smo brezpogojno v službi federativne Jugoslavije in to je samo del naše dolžnosti napram domovini, katere je izgubila skoraj dva milijona človeških bitij tekom borbe za svobodo. Radi tega moramo posvetiti vse moči za dosego čim večje pomoči naši domovini, in ko dosežemo to, glavna točka našega programa bo dovršena.

Odveč menda ne bo, če mimogrede omenimo, da v naselbinah imamo več ljudi, ki premišlujejo

La Conferencia en Londres

La conferencia de los cancilleres de las cinco grandes potencias reunida en Londres ha terminado sus deliberaciones, sin llegar a acuerdos concretos con respecto a concreción de los tratados de paz, con los ex satélites del eje.

El problema de la paz con Italia en su aspecto primordial el de los límites con Yugoslavia y especialmente el problema de la ciudad y puerto de Trieste, no ha sido resueltos definitivamente. Las negociaciones a ese respecto continuarán entre los gobiernos de Yugoslavia e Italia.

Las demandas enérgicas y justicieras del gobierno de Yugoslavia y de todos los pueblos de nuestra tierra natal no han sido escuchadas, cuando la mayor parte de las potencias interesadas directamente en el Adriático no se han opuesto a las demandas formuladas por Yugoslavia. Las fuerzas obscuras se yerguen nuevamente que tratan de obstruir y desviar la justa solución para una paz duradera en el Adriático.

Yugoslavia exige, que se le den sus tierras: Istria, Trieste y todo el litoral esloveno. No exige otra cosa sino que sus pueblos vivan dentro de sus fronteras naturales.

La nación Yugoslava que quiere regir sus destinos, dentro de la senda del progreso y en convivencia pacífica con todos sus vecinos y en especial con una Italia democrática. La mismas masas italianas de Trieste han comprendido que la única democrática solución exige la inclusión de Trieste a Yugoslavia.

Pero la verdad y la justicia parecen no satisfacer a aquellos que ocupando tierras ajenas tratan de impedir a los demás obtener las propias.

Esperamos que se hará justicia, pero nuestro deber es de luchar contra todos los esfuerzos de la reacción que tratan de repetir y llevar nuevamente la traición a aquel pueblo que tanto ha sufrido y luchado para derrotar al fascismo opresor.

En Londres se han reunido las potencias que han vencido a los agresores. Se han reunido representantes de los pueblos que quieren la paz. Se han reunido los arquitectos de las bases para futuras relaciones de paz.

Y sin desconocer la existencia de diferencias en los planes de paz, nosotros con todo el fervor, seguiremos proclamando y defendiendo una sola posibilidad. La posibilidad de un acuerdo para la paz, condicionado y reforzado por la franqueza con que se han expuesto las opiniones divergentes.

kam bi krenili. Ko je bila stvar nejasna, to je: Mihajlovič ali Tito so imeli gotove pomisleke, ker niso mogli verjeti v zmago demokratičnega ljudstva zato so ostali na razpotju. Danes ko je stvar popolnoma jasna, se ne čutijo dovolj

močne, da bi pristopili v naše vrste, v katerih je dovolj prostora za vse one, ki resnično čutijo z novo federativno Jugoslavijo.

Mного zamujenega se še da popraviti, toda za to, besede so odveč, treba je dejanj.

mestu, da bi se samo slovenska in jugoslovanska vprašanja morala reševati pri zeleni mizi. Niti ni na mestu, da imajo nekatere zavezniške države pravico okupirati in držati gotove teritorije, Jugoslaviji se pa ta pravica zanikuje. Mar Jugoslavija ni zaveznička?

Če je treba čakati na mirovno konferenco, zakaj je Anglija dovolila Grčiji in njenemu regentu patriarhu Demaskinosu, da razobesi grško zastavo na Dodekaneških otokih? Te je Italija vzela Grkom. Zakaj so francoske čete imele pravico okupirati Alzacijo-Loreno, ko je vendar spadala Nemčiji, a jo Francija zahteva nazaj? In kaj glede severne Nemčije in Prusije, ki so zavezniški odločili Poljski in se Poljaki tam že naseľjujejo? Podobnih slučajev je še mnogo.

Ko so francoske čete zavzele Stuttgart na Wurttenberškem, so tudi dobile poziv od ameriške armade, da spada dotično mesto v ameriško cono in da ga naj izpraznijo. Francozi so se uprli in končno so ostali.

V jugoslovanski armadi so tudi primorske brigade in bataljoni, sestoječi izključno iz naših ljudi, ki so spadali pod Italijo. Ali se morajo tudi ti umakniti iz svojega rojstnega kraja, iz katerega so pregnali nemške in italijanske

barbarce? Poziv za evakuacijo ne dela izjem.

Toda ko so Mussolinijevi razbojniki udri v Slovenijo in se polastili se tistega majčkenega košča slovenske zemlje, ali je tedaj Amerika protestirala in zahtevala umik čez mejo? Saj smo vendar imeli diplomatsko zvezo z Italijo aprila 1941.

Po mišljenju, ki danes preveča v nekaterih ameriških listih, bi človek skoraj verjel, da je Jugoslavija tista, ki bi morala biti kaznovana, in ne Italija. In vse te homatije so se izcimile po pričetku konference v San Francisku. škega vpliva in ekonomska sužnjaška vpliva, in ekonomska sužnja britanskega in drugega kapitalizma. Nova Jugoslavija pa je napovedala ne samo svojo politično neodvisnost in svobodo, temveč tudi EKONOMSKO svobodo. Da ne mara več tujih gospodarjev je jasno pokazala, ko ni dovolila angleški armadi vstopa na jugoslovanska tla, dasi so Angleži že gospodarili v Grčiji in ji "pomagali" postaviti vlado, ki dobiva navodila iz Londona. Niti ni UNRRA bila dobrodošla, dokler so v njej prevladovali angleški agenti.

V vseh teh potezah je Jugoslavija sledila Sovjetski zvezi kot je Čehoslovaška in še par drugih držav, ki odprto nastopajo proti fa-

šizmu in se res trudijo, da ga zahtrejo s koreninami vred. Nasprotno pa Anglija namerava ohraniti svoj imperij za vsako ceno in urešničuje Churchillovo izjavo, da ni postal britanski premier v namenu, da bi predsedoval pri razsulu tega imperija.

Če dodamo k temu še anglo-sovjetski konflikt na daljnem vzhodu ter britansko dominacijo italijanske politike in gospodarstva, tedaj se pač lahko vprašamo: Ali ne rabi Anglija Trst in Primorje za bič proti Rusiji, za dokaz, da tudi Anglija lahko Rusiji strene meša?

Javnosti je tudi znano, da je Churchill zahteval drugo fronto skozi Balkan, Stalin pa skozi industrializirano Porurje in Porenje. Anglija je hotela ohraniti nemško industrijo za svojo uporabo po kapituliranju Nemčije, Rusija pa je videla v tem nevarnost za svojo lastno bodočnost, obenem pa tudi nevarnost za mlado politično gibanje v Jugoslaviji, če bi se glavni boji proti Hitlerju vršili na slovanskih tleh. Stalin je zmagal z Rooseveltovo pomočjo. Nemška industrija je v razvalinah, nova Jugoslavija pa se brzo razvija.

Vojna na bojnih poljanah Evrope je končana, ni pa končana imperialistična vojna za kontrolo Evrope. Rusija je

utrpela ogromne izgube v življenjih in materialu ter je ekonomsko silno oslABLJENA. Vsled tega si hoče utrditi varno bodočnost na način, da sezida mogočen slovanski blok, ki naj bi koristil političnemu in gospodarskemu življenju vsake države, obenem pa odtehtal kombinacije blokov, ki jih bo Anglija zopet skušala organizirati. Anglija smatra, da je ogrožena, ker so se mali slovanski medvedki tako lojalno oklenili velikega ruskega medveda. Tak položaj je tudi za mogočnega leva opasen.

Jugoslavija ima danes največ zaupanja v Rusijo, kajti angleški in slovanski interesi se križajo na Jadranu, katerega ključ je Trst. Najkrajša slovanska črta v Centralni Evropi teče od Gdanska na Baltiku do Trsta na Jadranu. Slovane loči le Avtrija, ki pa spada pod sfero sovjetskega vpliva. In os vse Centralne Evrope je Trst. Kdor poseduje ta adut, kontrolira igro, kajti tu ne gre za Italijo ali Jugoslavijo, temveč za politično bitko dveh velesil, v kateri se hoče že drugič napraviti Slovence za žrtev.

Vprašanje Trsta lahko rešita Italija in Jugoslavija sami v konferenčni sobi, če bi ne bilo drugega ozadja.

Govor Maršala Tita v Novem Sadu

Dosedaj sem vedno poudarjal našim meščanom, kmetom in delavcem njihovo nalogo za delo, da pritisnejo z vsemi močmi pri obnovitvi naše opustošene domovine. Danes sem pozval našo vojsko ne samo da zavaruje mirno rekonstrukcijo naše dežele, temveč tudi da pri tem delu pridno pomaga.

Kot glavni poveljnik jugoslovanske vojske pozivam vse naše borbe, da tudi oni napnejo vse svoje sile za ponovno zgraditev onega, kar je porušenega, da pripomorejo graditi boljšo bodočnost. Prepričan sem, da bodo izvršili svojo nalogo. Danes so vsi naši narodi enakopravni v skupni domovini, v kateri ne bo nikaškega vzajemnega sovraštva ali prisiljenosti, temveč bo vsakdo izmed njih lahko ponosno rekel: "Državljan sem nove demokratične federativne Jugoslavije."

Res je, da je naša dežela uničena, toda imel sem priliko srečati se z osebami iz drugih držav, ki imajo dobre namere, ki se naravnost čudijo, kako je mogla Jugoslavija — po besnem viharju, ki jo je zadel — uspešno se povrniti iz borbe tako čista kot zlato iz ognja, z njenimi narodi zedinjenimi in pripravljenimi podstopiti se vseh potežkoč, žrtvovati vse za graditev boljše bodočnosti. Na to smo ponosni.

Ni to samo slučajnost, da nam mnogi naši sosedje, sosednji napredni narodi, da — vsi napredni elementi sveta in naši zavezniki — danes ne zavidajo, temveč nas občudujejo, ker smo bili zmožni vzdržati se močni in ker smo močni tudi danes. Toda močni smo danes radi tega, ker smo stopili v borbo močni v duhu, pripravljeni rajše umreti v borbi, kakor pa živeti v sužnosti in skloniti naše glave. Močni smo, ker smo verjeli v končno zmago; premagali smo sužnost z našo vero in našim globokim zaupanjem. Naša vera v zmago ni slonela samo v naših lastnih silah, katere nismo nikoli precenjevali, temveč tudi v dejstvu, da nismo podcenjevali naših sovražnikov.

Naša moč je slonela v zaupanju v našo veliko zaveznico Sovjetsko zvezo in v voditelja-genija velike Rusije — generalisima Stalina, kot seveda v naši veri v moč naših velikih zaveznikov. Sovjetska zveza nas je navdala z zaupanjem v našo lastno moč. Nismo se zmotili. Vzdržali smo. In kar je še več, sedaj smo ojačili to povezanost krvi, doseženo na bojnem polju, z vsemi diplomatičnimi formalitetami. Danes obstaja nerazrušljiva zveza z Sovjetsko zvezo. To je garancija za našo mirno obnovo in nas navdaja z zaupanjem, da bomo dosegli tudi ono drugo zmago, in ta je uresničenje preropenja naše domovine in zgraditve boljše in srečnejše prihodnosti za naše bodoče rodove.

Ne smemo dopustiti, da bi nam že doseženi uspehi napuhnili naše glave. Kajti ti uspehi so bili zelo drago plačeni. Ti uspehi nas morajo okrepiti, da se lotimo dela še z večjo živahnostjo, da souvrstimo vse naše pozitivne sile v eno smer,

to je v smer da uresničimo tiste ideale, za katere so se borili najboljši sinovi naših narodov. Narod nam je pripomogel do zmage, narod nam je omogočil prenašati vse hude potežkoče.

Vsled tega je smešna kritika in upanje onih, ki mislijo, da je naša dosedanja zgradba le umetno zgrajena ter da jo je ravno tako lahko spremeniti kot staro Jugoslavijo, ki se je sesula. To je res smešno. Človek lahko spozna, da ne poznajo realnosti. Narodna vlada, resnično ljudska vlada, bo premagala vse (težave). Tudi pri tem ji morate pomagati.

Morda v mnogih krajih naše narodne oblasti niso ono, kar bi morale biti — to je — res narodne oblasti. Menim, da mi je to znano. O tem mi ni treba pripovedovati. Vse to bomo izravnali in če se oblasti ne poboljšajo, jih bomo odstranili. Obljubljam vam, da bo naša vlada premagala vse potežkoče, toda mi — moji najboljši sodelavci in jaz ne bomo kompromisni in bomo gledali, da vsakdo izvrši svojo dolžnost. Nič rad ne govorim o težavah, toda vedno jih rad razkrijem pred vami. In to storim sedaj. Različne potežkoče obstajajo, toda navajeni smo zreti resničnosti v oči.

Ne dolgo nazaj so se vršile volitve v Vojvodini. Z velikim zadovoljstvom so me presenetile. Bile so izvrsten uspeh. Morda vse ni bilo, kot je treba. Vedno nekaj manjka. Toda obrodile so dobre majo radi in ki se hudobno radusadove in to je za začetek izborna. Naše države še nismo nehali graditi. Jugoslavija še ni urejena, kot

je treba. Položili smo trdno podlago in sedaj je treba izgraditi še streho. To streho bodo zgradile naše volitve. Izrečena bo končna beseda o obliki naše vlade. Odločilo se bo vprašanje o naši republiki — ali monarhiji.

Danes ne gre za vprašanje, ali bo to Titova vlada, ali ta ali ona. Bodočnost naše dežele je v nevarnosti — bo li boljša in dosegla svojo obnovo hitrejšo po tej, ali drugi poti? To je zelo važno in v tem mora ljudstvo izbrati svojo pot.

Nahajajo se ljudje, ki nas ničejo vsake naše napake. Vprašam vas, kdo more izvrševati svoje dolžnosti in naloge pod takimi

vse. Vsled tega pravim: Na mnogih mestih imamo sposobne ljudi, ki so z nami z dušo in srcem. Toda v gotovih slučajih ne morejo najti svoje poti in napravijo pomote. Vzelo bo leta, dva ali tri, predno bodo našli svojo pot. Toda jasno pa je tudi, kadar eden namenoma dela napake, a jih na mara videti, temveč vstraja na svojem stališču — da ga moramo odstraniti.

Bili bi srečni, če bi mogli uposliti ves stari državni aparat. V tem slučaju bi ne mogli dajati služb partizanom, ki so se podali v borbo nevesči branju in pisanju. Danes pa jim moramo dati odgovorne službe, dasi niso nikaki veščaki. Naravno je, da bi dali partizanom take pozicije, za katere so najbolj sposobni: toda primanjkuje nam večih ljudi; in to je naša slabotna stran.

In to našo slabotnost izkoriščajo sovražniki naše dežele, sovražniki naših narodov, in to, žalibog, se dogaja tudi med nami. Mnogi nam bodo očitali: "Lahko se vedno izgovarjaš z ignoranco". Jaz so popolnoma strinjam. Zopet lahko pridem pred vas čez dva ali tri mesece in (neizkušene uradnike) jih zagovarjam, češ, napravili so napake. Ampak od nas na vrhu je odvisno storiti vse mogoče, da dobimo ljudi, ki lahko (brez napak) vršijo svoje uradne funkcije. Toda mi sami tega ne moremo izvesti. Narod pa lahko pomaga in mora pomagati.

Prosim vas torej, da izvolite iz svoje sredine one ljudi, katere smatrate poštene, ki so za našo domovino, ki so za naše sedanje doprinose. Ne boste se zmotili. Dobri bodo. Od nobenega ne zahtevam kaj drugega, kakor izvajati program, ki smo ga začrtali že davno leta 1941 in katerega smo pisali štiri leta z našo krvjo. Če bo izvoljenec) pripravljen to izvajati, mu bo zagotovljeno katero koli mesto, kjer bo mogel največ koristiti.

To so bile besede o naših potežkočah in težavah. Vem, da pričakujete od mene kako besedo o višji politiki. Toda o tej sedaj ne želim govoriti. Izreči želim le nekaj besed. Naši odnosi s našimi sosednjimi državami se boljšajo od dne do dne, z državami, ki imajo narodne (ljudske) vlade. S temi deželami imamo najtesnejše stike. Hočemo pa biti tudi čvrsto povezani v gospodarski in politični kooperaciji, da še bolj povečamo ugled naše domovine po celem svetu.

Nikoli ne bomo sledili smernicam izolacije, pa naj kdo reče kar hoče. Vedno bomo želeli naši domovini imeti čim več mogoče prijateljev. Ne vihtimo naših sabelj, ne napenjamo naših prs — ne zato, da bi bili preslabotni, temveč zato, ker se zavedamo, kako težka je borba, kako strašna je vojna. Toda kadar je v nevarnosti edinstvo naše dežele, kadar je v nevarnosti obramba naših uspehov, naše borbe — kadar gre za vprašanje, bo li mogla Jugoslavija mirno graditi svojo bodočnost brez vmeševanja iz zunanosti — graditi v smer, kamor je pričela, — tedaj smo nekompromisni in to bomo branili do zadnje kapljice krvi. SANS.

Londonska Konferenca

V Londonu se svet petih zunanjih ministrov, petih velesil, pripravljajo da bo odločil, katera bo bodoča usoda jugoslovanskih Primorcev. Z nestrpnim pričakovanjem sledimo razgovorom, ki se nanašajo na Julijsko Krajino, in nato se vprašamo: ali se bo krivica storjena Primorskim Slovincem na Rappalski konferenci ponovila? Ali je bilo zastoj, popisanege toliko papirja skozi 25 let, o trpljenju in preganjanju Primorskih Slovencev, ravno radi tega ker smo hoteli ostati Slovenci? Danes čitamo da bo posebna komisija morala komaj dognati na licu mesta če je resnica, da je tista zemlja, ki jo Jugoslavija zahteva, v resnici obljubljena z jugoslovani. Oh! Kako so gospodje ministri natančni ko se o Slovanih govori. Hoče se celo ustvariti nekako sovražno ozračje med Sov. Rusijo in Jugoslavijo, češ da ista ne podpira jugoslovanskih zahtev. Ali ni Molotov zadosti jasno povedal, ko je dejal naj se ozemlje kjer prebivajo Jugoslovani, izroči Jugoslaviji in kjer so Italijani pa Italiji. Mogoče bi nekaterim bilo ljubo, da bi Rusija podprla Jugoslovanske zahteve z grožnjo o kaki atomski bombi kakor se v tem času toliko govori, da bi potem izkričali: vidite komunizem se širi proti zahodu. Jugoslavija kakor vemo ni nikoli zahtevala več kakor ji pripada, to je etnografske meje, to je bilo jasno izraženo v memorandumu ki ga je naša delegacija predstavila konferenci. Kar se radi internacionalizacije Trsta tiče si lahko tolmačimo na dva načina: ali bo pod oblastvom Jugoslavije ali Italije. Jugoslavija ga zahteva zase ki ji po pravici privada. Vsem še tako naivnim ljudem in morda Italijanom samim je jasno da Trst z ekonomskega stališča nima za Italijo nobenega pomena, kajti Italiji ne primanjkuje pristanišč. Obratno pa je Jugoslaviji Trst ko pristanišče in ne samo to, tudi njena industrija neobhodno potrebna za njen razvoj. Zemljepisno in politično, pa ni nobenega dvoma kam pripada, čeprav priznamo, da je prebivalstvo Trsta v večini italijansko.

Če bi De Gasperi bil vsaj nekoliko demokrat in svobodoljuben, ne bi smel iti preko vseh onih Slovencev, ki so padli za tisto nesrečno zemljo, ki jo imenujemo Jugoslovansko Primorje ne pa Venezia Giulia. Niso se borili, da bodo vključeni v isti jarem, temveč zato, da bo tista zemlja priključena k svobodni Jugoslaviji. Nikoli ni italijanska diplomacija tista, ki je danes v ospredju, niti s prstom mignila, ko je Mussolini rogovilil po Evropi. Takrat se je ogrevala ob tistih zmagah in še bi bilo dobro če bi ne zmagalo zavezniško orožje. Danes hočejo preteklost zatajiti, ter se predstaviti na pozorišču kot demokrati. Če bi De Gasperi v resnici skrbel, da bi se Italija čimprej opomogla iz bankrota, kamor jo je pahnil fašizem, ter da bi se dvignili do ugledne in demokratične države, moral bi tisto dobro voljo pokazati na današnji konferenci, ne pa zbudjati sovra-

tvo in nezaupanje med jugoslovanskim in italijanskim narodom med katerimi so prijateljski odnosi za ohranitev miru v bodoče tako potrebni.

Toda v ozadju rimske politike se skriva druga temna sila, ki so se ni odpovala imperijalističnim načrtom. Italijanske levičarske stranke neprenehoma opominjajo svet, pred to nevarnostjo, ki ne preti samo Italiji temveč pripravljajo podlago za tretjo svetovno vojno. Čudno se nam vendar zdi, kako da zapadni zavezniški še vedno tako zvesto verujejo tistim, radi katerih je umrlo na bojišču toliko tisoč ameriških in angleških vojakov, med tem ko je Jugoslavija, ki se je nad tri leta borila proti fašizmu, smatrana kot komunistična diktatura. Italijanski reakciji je Trst deveta briga, če bi v tem "Tržaškem problemu" ne iskala druge politične poteze, katere cilji bi bili spravit v konflikt zavezniške. Nič drugega ni za pričakovati od tiskih ljudi, ki so dali vso pomoč, da je fašizem prišel na površje. Že danes skušajo za tretji s pomočjo lažipropagande vse kar je demokratskega ne samo v Jugoslaviji, temveč v Italiji sami. Sovražijo Titovo agrarno reformo, nacionalizacijo industrije, sploh kar je narodu v korist. In vse te sitnosti se jim vrše prav pred durmi. Kaj če bi se tudi italijanskemu narodu zahotelo po takih spremembah? Zato pa bi radi postavili v naših Alpah nekaj sanitarni pas proti "boljševizmu". Taka politika pa je posebno pri angleških mogočnikih še vedno dobro sprejeta, za to pa je radi Trsta tak problem.

Vse drugačno pa mislijo v Trstu in ostali Primorski italijanski komunisti in deloma tudi socialisti. Togliatti je v strankinem glasilu "Unità" napisal, da Italija nima nikake pravice do zemlje ki ni njena. Seveda je bil zato zelo kritiziran od strani katoliške stranke.

Rimski krogi, posebno klerikalni, so v zadnjem času pričeli širiti v svet poročila o preganjanju Italijanov, od strani Titovih partizanov, v taki meri da je bil fašistični teror nad primorskimi Slovenci v primeri s tem le igrača. Neki namen ima ta propaganda ravno v času ko se v Londonu vrši tako važno, zborovanje. To propagando pa tudi na vso moč podpirajo Jugoslovanski reakcionarni politiki v inozemstvu, ravno isti ki so meseca marca leta 19 sramotno podpisali na Dunaju kapitulacijo in nato zbežali ker so se bali sodbe. Danes nimajo ti ljudje nikake pravice trditi da današnja Jugoslovanska vlada ni demokratična in vse prizadevanje za postaviti tam stari korumpirani red je zaman.

M. S.

Edini slovenski stavbenik v Saavedri
Vam je na razpolago za načrte, betonske proračune in firmo

Andrej Božič

Tehnični konstruktor

DONADO 4876 U. T. 70-6112

Odbor za Jugoslovansko Primorje v Argentini

Ponovno prosimo vse tiste, ki se niso vrnili obrazcev z podpisi, naj to nemudoma storijo.

Zadnje dni je bilo naše vprašanje v ospredju. Cela svetovna javnost je imela priliko čitati, kako vadljajo za naše kraje. Vsakemu slovincu in Hrvatcu je utripalo srce, ko je kupoval časopise, ki so na prvih straneh prinašali razvitek in potek konference v Londonu. Mi smo smatrali, da je bil to za nas zgodovinski trenutek, pa smo poslali na konferenco lepo število brzojavov, v katerih prosimo in zahtevamo od zborovalcev, naj nas rešijo in naj nas priključijo k novi demokratični in federativni Jugoslaviji, katere zastopniki so se tako bratski potegnili za naše pravice. Do sedaj še ni končno rešeno, a upamo, da je davni naš sen že uresničen, kajti naša delegacija, kakor tudi ruska, so podpirali naše zahteve in napravili vse, da se Primorska priključi tam kamor spada; k svoji narodni državi.

Besedilo brzojavov; ki so bili odposlani v imenu vseh včlanjenih društev. 12. 9. 1945. KONFERENCA ZUNANJH MIN. — LONDON:

Z ozirom na Atlansko karto, zahtevamo priključitev cele Julijske Krajine demokratični federativni Jugoslaviji.

Jugoslovansko Društvo Samopomoč Slovencev Bs. Aires.

★

Petindvajset let nas je mučil in preganjal fašizem, napravite konec temu zatiranju s priključenjem Trsta, Gorice, Reke in Istre k Jugoslaviji.

Ljudski Oder Buenos Aires.

★

Jugoslovanski borci so osvobodili Julijsko Krajino, njim ste jo dolžni za njihovo junaško in požrtvovalno zadržanje na strani zaveznikov.

Gospodarsko Podp. Društvo Slovencev Villa Devoto.

★

Naj se popravi napake Rapallske pogodbe s priključenjem vseh Jugoslovancev iz Julijske Krajine svoji materi Jugoslaviji.

Slovenski Dom Buenos Aires.

★

Prve žrtve fašizma zahtevajo pravico, s tem, da se Trst in vsa Julijska Krajina priključi Jugoslaviji.

Slov. Društvo "Cankar" Saavedra Buenos Aires.

★

Trst v Jugoslaviji bo živel, v Italiji bo vmrl, priključite ga pravemu gospodarju Jugoslaviji, da mu zagotovite življenje.

Primorski Odbor Buenos Aires.

★

Spoštujte želje Jugoslovancev iz Julijske Krajine in priključite jih do zadnjega k Jugoslaviji.

Udr. Svobodna Jugoslavija Slovenski Odbor B. Aires

★

Ne zahtevamo ničesar kar ni našega. Samo priključitev cele Julijske Krajine k Jugoslaviji.

Udr. Svobodna Jugoslavija Ženski Odsek Bs. Aires.

★

Meje katere zahtevamo niso ne strateške ne zgodovinske pač pa opravičene.

Julijska Krajina mora biti Jugoslovanska.

Udr. Svobodna Jugoslavija Slov. Odsek Piñeyro.

★

Naj se izpolni davni sen prebivalstva Julijske Krajine pripadati k svobodni demokratični Jugoslaviji.

Ožji Simon Gregorčičev Odbor Buenos Aires.

Tako junaški narod kot Jugoslovani je vreden svobode in neodvisnosti združiti ga v Jugoslovansko državo je edina pravičnost zaveznikov.

Kobariska Skupina Bs. Aires.

★

Vrniti celo Julijsko Krajino s Trstom Jugoslaviji je klic vseh jugoslovancev v Južni Ameriki, poslušajte jih.

Slovenski List Buenos Aires.

★

Dne 13. septembra 1945.

V imenu 40.000 jugoslovancev iz Julijske Krajine prvih žrtev fašizma, sedaj nastanjenih v državah Južne Amerike, kjer so morali iskati gostoljubja zaradi krivične rapallske pogodbe, prosimo upoštevajte atlantsko povelje in napravite konec preganjanju in trpljenju katerega so morali prenašati Jugoslovani skozi 25 let s priključenjem tega ozemlja do njegove narodnostne (etnografske) meje k Jugoslaviji, ker to je edini način, da se prepreči bodoča nesoglasja med Jugoslavijo in Italijo ter se ohrani mir na Jadranu, ob enem pa plačilo jugoslovanskemu narodu za njegovo junaško borbo na strani zaveznikov.

Odbor za Jugoslovansko Primorje v Argentini.

★

Dne 19. setembra 1945.

Jugoslovanska Delegacija na Konferenci Zunanjih Ministrov — London.

Z veseljem sprejeli vest, da ste se krepko postavili za naše pravice. Prepričani smo, da bo popravljena Rapallska krivica Jugoslovancem iz Primorske. Vstrajajte pegumno pod vodstvom velikega zaveznika Molotova. Mi podpiramo z najboljšo voljo Vaše delo. Imamo mnogo tisoč podpisov naših rojakov, ki hočejo pripadati demokratični federativni Jugoslaviji. Zavezniški so dolžni vrniti Trst in celo Julijsko Krajino Jugoslaviji za njeno vstrajno borbo na strani zaveznikov proti nazifašizmu.

Odbor za Jugoslovansko Primorje v Argentini.

★

O teh brzojavih in sploh o našem delovanju, je tukajšnji največji dnevnik "La Prensa" prinesel precej dolg članek, v katerem povdarja naše pravice in borbo katero vodimo napram našim stoletnim "zemlje lačnim tujcem" in se hočemo združiti z našimi brati v Jugoslaviji.

Franc Kurinčič, predsednik.
Andrej Škrbec, tajnik.

★

Kakor je bilo pričakovati, so tudi društva iz notranjosti in Jugoslovanska Udruženja, med temi "Svobodna Jugoslavija" poslali enake brzojave, kjer zahtevajo priključitev vseh slovencev in Hrvatov iz primorske k Jugoslaviji. Tudi te brzojave je omenila "La Prensa" z 20. 9. 1945.

Vsa jugoslovanska društva v Rosario, katera so imela dne 16. set. veliko zborovanje na katerem

POD LIPO

Soski:

Znamo je, da je bila na Slovenskem navada zbirati se pod lipo, je po navadi rasla na sredi vasi. Tam so se vaški fantje zbirali in marsikatero pametno rekli, o gospodarskih težkočah ali osebnih razmerah, sploh vsake vrste komentarjev je bilo pod lipo.

Na Primorskem je bila ta staro slovenska navada in ž njo mnogo drugih stopnjevanje odpravljena, ker so italijanski okupatorji videli v takih tradicijah le zarote proti njihovem režimu, ali pa, ker so hoteli da bi slovenski narod pozabil vse te starodavne naše navade in se poitaljančil.

Danes tudi v ostali Sloveniji lip ni več in če je še katera ostala, morajo biti razgovori pod njo jako žalostni. Vaški fantje so v težkih dneh okupacije, zamenjali lipe za gozdove, kjer so se zbirali in delali načrte, kako napraviti čim težje življenje fašističnemu zavojevalcu. V teh je bilo življenje in hrepenenje, bridkost in trpljenje. V gozdovih se je porodila nova Jugoslavija v kateri bo narod ne več skrivnostno pod lipo, težil o svojih težkočah, temveč se bo javno in svobodno izražal, gotov, da bi uslišan. Lipa pa bo ostala za Slovence kot simbol družinja.

V "Pravici" bomo pod naslovom "Pod lipo" zbirali kratke novice, komentarje, kritike itd. Vsak čitatelj nam lahko pošlje primerne novice ali kateresibodi kratke vesti, vedno, da bodo koristne in poučne, ter da ne bodo nobenega žalile. Tudi se lahko pošljejo kritike o vsakovrstnem društvenem ali kulturnem delovanju, samo, da je kritika zdrava in korektna, vse bomo z veseljem sprejeli "Pod lipo".

Na Primorskem se vrši, kakor čitamo iz poročil, plebiscit v prid Jugoslavije. Toda zanimivo je kako se ta plebiscit vrši. Titovi partizani, — pravi poročilo — grozijo Slovincem s strojnico če ne

so se združila v eno samo društvo "Jugoslovansko društvo Triglav" so tudi iz tega zborovanja poslala sledeče brzojave:

Zunanji Minister USSR
Venceslav Molotov — London.

Veličastno zborovanje združenih jugoslovanskih društev v Rosariju za pravično, zemljepisno, narodnostno in prosijo, radi stalnega miru na Jadranu, končno priključitev materi domovini jugoslovanske pokrajine Trst, Gorico, Istro in Korosko in ne omalovaževati zmagoslavne osvobodilne armade Maršala Tita.

Predsedniku Konference Zunanjih Ministrov — London, pa so poslali sledečega:

Zborovanje jugoslovanov iz Julijske Krajine, naseljenih v Rosariju rotijo V. E. napravite pravičnost s priključitvijo vseh njenih okrajev materinski Jugoslaviji.

Franc Kastelic, predsednik.

podpišejo, da hočejo spadati pod Jugoslavijo. Toda pozabil sem povedati da nosi to poročilo pečat iz Rima.

V Argentini in ostali Južni Ameriki se tudi zbirajo podpisi za priključitev "Julijske Krajine" k Jugoslaviji. In kakor je iz poročil "Odbora za Jugoslovansko Primorje" razvidno, je že več tisoč Slovencev prostovoljno postavilo svoj podpis, brez da bi jim kdo grozil s kašnim moralnim orožjem.

Italijanski dnevnik "L'Italia del Popolo" ki izhaja v Buenos Aires-u, in je svoj čas veljal za zelo demokratičen list, ki ga je marsikateri Slovenec rad čital, se jako huduje na "imperjalistično" "Jugoslavijo, na Tita in "barbarske" partizane, ki tako neusmiljeno ravnajo z italijanskim prebivalstvom na Primorskem, kakor povdarja "sulla nostra terra natale". Pod naslovom: "Barbari questa non é democracia" pravi: "Non é facendo firmare petizioni a viva forza che si risolve il problema. Aspettino gli Jugoslavi come aspettiamo noi il plebiscito di libera autodeterminazione". Ampak to še ni vse. Proti koncu članka, ko pripozna slovenske manjšine, pravi: "La mafia che vuole imporsi nella Venezia Giulia deve essere estirpata prima que sia troppo tardi. Con fucili e mitragliatrici non si ucidono le idee di libertà, ne l'amore d' un popolo alla propria terra". Zanimiva zgodnica kaj? Treba je bilo prepisati original, da ne izgubi veljave. Tisti, ki jo je napisal, je moral postati kar čez noč tako skrajšen protifašist in demokrat, da so zanj vsi Slovenski rodoljubi "maffia". Če bi ranjki duce bil še živ, bi brez skrbi še našel pristaše za drugi pohod na Rim.

Bivši vodja H. S. S. dr. V. Maček je v Parizu izdal izjavo, da se današnja Jugoslavija drži na površju z diktaturo, ter da je velika večina jugoslovanskega naroda za kralja Petra. Tudi prosi zapadne zaveznike naj vendar že kaj napravijo, da se kralj zopet vrne na prestol. To se pravi naj Anglija in Sev. Amerika, tako uredijo, da se on Maček sopeset povrne na star vodilni stolček, na katerem je vsa leta samo cincal, dokler ni postal čakovec, namesto, da bi zavzel svoj prostor v narodno osvobodilni borbi, kakor so to storili njegovi pristaši. Bolje bi bilo če bi Maček ostal prav tiho tam kjer je, kajti zgodbi se lahko, da bi jugoslovansko ljudsko sodišče preiskalo o onih tisočakah, ki jih je prejel od italijanske fašistične vlade.

Tudi ostali jugoslovanski okameneli politični intriganti, dvigajo svoje glave v inozemstvu. Najbrže kovajo kakšno novo ubežno vlado. Naj le pohitijo, zdaj je še čas delati politično limonado. Mogoče se bodo vdobili še taki, ki jih bodo podpirali. Toda končno se bo zgodilo kot se je poljski zamejni

vladi, ki je po vsem prizadevanju, končno le dobila pošteno brcu.

Na prireditvi ki jo je organizirala mladina G. P. D. S. je bila precej dobro obiskana, je bilo deklamiranih tudi nekaj mlo zvonečih in blago dišečih Kacinovih pozelij. Ne vem če je Kacin zložil te pesmi sedaj, ali ko so bili mirnejši časi. Kajti če so zložene sedaj, se mi zdi, da je v njih preveč rožic in solzic za tako razburkano dobo. Včasih smo bili vajeni čitati zelo borbene članke ki so izšli iz Kacinovega peresa.

Tiste učenjake, ki raziskujejo človeška plemena, jih imenujemo etnologe. Ko se taki učeni ljudje napotijo v neraziskano zemljo in tam odkrijejo novo pleme pričnejo najprej ugibati, od kot je ta narod prišel in koliko časa je tam

naseljen. Ko vse to doženejo ga zabeležijo v zgodovino človeštva, da je ta narod tak in tak in da se imenuje tako in tako. Mi Slovenci pa pravimo, da smo tam na Primorskem naseljeni že 1.300 let, pa nas niso še sedaj do dobrega odkrili, kajti iz Londonske konference je bila poslana na Primorske posebna raziskovalna komisija, da dožene kdo da v resnici so in kam spadajo tisti ljudje, ki tako trdovratno vstrajajo in trdijo da so Jugoslovani.

Izšel je takoj po "Pravici" tudi "Slovenski list", ki bo izhajal, kakor pravijo štirinajstdnevno. Vsebuje nekaj precej dobrega čtiva, posebno članek "Prehod v novo dobo" "je globoko zajet in dobro napisan. Toda je rekel nekdo ko je čital cerkveni vestnik — dobro je, da je, ali bolje bi bilo če bi ga ne bilo.

Jz Cordobe

IZ NAŠE PODRUŽNICE

Takoj ko je bila tukajšnja komisija za pomoč domovini, obstoječa že od leta 1943. reorganizirana in spremenjena v Podružnico Koordinacijskega odbora v Buenos Airesu, je odbor čutil potrebo organizirati ženski odsek, ki je že pokazal prve uspehe.

Hitro po ustanovitvi odseka, so se ženske začele baviti s pletenjem in do sedaj so spetle večje število različnih kosov za deco in odrasle. Toda to je komaj začetek kajti one so pripravljene še veliko pomagati trpeči domovini.

V soboto 22. sept. pa so organizirale "asalto", ki je izpadel prav dobro. Hišo sta dala na razpolago tov. Ivan in Ivana Grbac, ženske po so spekle več okusnih reči ter pripravile "sandwich" in pijačo. Tako da so se prisotni, posebno mladina, prijetno zabavali. Predno so se v jutru razšli, so se vsi prav pohvalno izrazili o skrbni uredbi in postrežbi. Čistega dobička je bilo \$ 157.50.

ZAHVALA

Odbor ženskega odseka Podružnice "Cordoba" za pomoč domovini, se zahvaljuje tov. Ivanu in Ivanki Grbac, ki sta dala na razpolago svojo hišo, za po našem odseku organizirani "asalto". Enako se zahvaljuje gosp. Francu N., ki je daroval odboru v srečkanju dobljeno potico, kakor tudi mlademu tov. Ivanu Francetič, ki je potem tako spretno in zabavno to potico dražbal.

Vsim, ki so na katerikoli način pomagali, najlepša hvala, želeč da bi tudi za naprej tako storili v korist naših trpečih bratov v domovini.

Odbor ženskega Odseka.

Odbor podružnice Cordoba za pomoč domovini naznanja vsim Jugoslovanom na splošno, da ima svoj sedež v Psje. Humberto 1º N° 1922 — Alberdi. Vsi Jugoslovani v mestu in okolici naj se potrudijo, da postanejo člani tega odbora. Odbor tudi naznanja vsem rojakom, da Podružnica ni nikako društvo, ker se ravna direktno po pravilih Koordinacijskega odbora v Bs. Airesu. Torej cilj Podružnice je zvišen, je človekoljuben in bratski, ker sloni edino na tem da, čim več pomoremo našim rojakom doma, ki so žrtvovali vse za domovino. — Čimbolj bomo složni, temveč bomo lahko pomagali.

Odbor je sklenil, da bo v kratkem proglasil "teden dobre volje" ali "teden požrtvovanja"; namen ni toliko odvisen od imena kolikor od dejanj, ki naj jih ta teden napravimo. Se gre zato, da bi določeni teden se potrudili in prinesli vsi člani in simpatizantje kakšno darilo za naše brate bodisi v denarju ali obleki. Zbrali naj bi tudi staro blago, toda v dobrem stanju; stvari, ki vas doma morda celo nadlegujejo. Potrudimo se vsi, da bodo imena nas vseh zabeležena v seznamu darovalcev.

O tem programu bomo še poročali.

Odbor Podružnice
"Cordoba".

Josip Hlača

Mehanična delavnica

Villa Real 140 José Ingenieros
U. T. 757-640

AUDICION RADIAL YUGOSLAVA

"GLOSAS DE MI TIERRA"

Dirige TERA GORK

Sobre libretos de AMOK

SE DIFUNDE TODOS LOS DIAS DOMINGOS DE 10.30

A 11 HORAS, POR LA ONDA L.R.2., RADIO ARGENTINA DE BUENOS AIRES

Pisma iz Naše Primorske

Tudi nekateri rojaki iz Cordobe se prejeli pisma od doma, katera nam pričajo o borbi in trpljenju naših rojakov doma. Služijo nam tudi kod opomomin, da moramo mi iz naše strani napraviti vse kar je v naši moči, da jim pomagamo.

Jože Gregorič je prejel 11. septembra pismo od sestre iz Egipta.

Piše mu:

Dragi Pepi!

Ne morem Ti popisati kako sem bila vesela ko sem prejela Tvoje pismo. Hvala Bogu samo, da ste zdravi, jaz ne preveč; čas je, da bi se vrnila pod naše podnebje. Upam, da se bo to kmalu uresničilo. Kadar sem prejela Tvoje pismo, nisem še nič vedela od doma. Nekateri so prejeli novice od vojakov, ki so šli v naše kraje, tada jaz nisem mogla nič zvedeti, a par dni od tega sem udobila pismo od sina Ivana iz Beograda. Ubogi Ivan, piše mi, da ni prav zdrav, zadobil je veliko ran v mnogostevilnih bojih. Da je moral biti zelo priden, ker januarja je bil imenovan za stotnika III. Primorske brigade.

Piše mi, da Janze še živi, teta Pepca tudi, a zgubila je moža in sina. To je nekaj groznega! Ivan mi piše o številnih žrtvah, skoraj ni hiše, kjer bi svojih ne pogrešali. Stari oče še živi, stric Lojze tudi; Marija, žena od Viktora pa je zgubila očeta, Lojzeta Tomaževca, in brata Cenka od strica Franceta Guštinovega, je zgubila oba sina, tako pravijo.

Ivan od našega brata Zovaneta je bil tudi tukaj, potem je odšel. Moj sin Lojz je še tukaj, Mirče je bil v Nemčiji. Ivan mi piše, da ne ve kje se sedaj nahaja.

Doma v Prvačnjah, Janze stanuje pri naši sestri Pepci, ker naša hiša je posuta. Od strani Tvoje žene Pepce nisem še nič slišala, od Tominknih tudi ne.

Lojz, moj sin, je bil v Grčiji. Tam so strašno trpeli in še malarijo si je našel. Kadar je Italija apitulirala in so Nemci nastopili so začeli pobijati vse od kraja, kdor je mogel se je rešil. Mnogi so se vrgli v morje in plavali na Turško stran, med njimi je bil tudi Lojz in tako je prišel do mene. Ubogi otroci, koliko so morali pretrpeti!

Mici Laurenčeva prosi, če veš za njenega brata Tončeta.

Pozdravi ostala brata Vikota in Mirkota. Tvoja sestra Marija.

★

Rojak Alojz Fornazarič pa je prejel od 18 letne hčerke sledeče ganljivo pismo:

Draga mama, tata in brat!

Najprvo Vas srčno pozdravim in goreče poljubim tebe mama in tata in tebe bratec Upam, da ste zdravi. Tukaj smo bili do sedaj še precej, a sedaj sem bila jaz 12 dni v bolnišnici, a že grem na boljše; nato pa se je stari oče zastropil na prst in je moral v bolnišnico.

Predraga mama !Je minulo že pet let, ki ne vem nič od Vas. Ali ste živi in zdravi? Ali je tata doma ali pod orožjem? V Tvoji družini so še vsi zdravi; jaz živim pri stariših od mojega očeta. V Vrtovinu nisem že bila dolgo, ker je bilo zmiraj neravno hoditi.

Brat od tatu, stric Francil je dal svoje življenje za slovenski narod leta 1943 pri partizanih. Bog mu daj v miru počivat !Ivan se nahaja v jugoslovanski armadi, blizu Ljubljane. Poldo se nahaja v Franciji, kot ameriški ujetnik; zajeli so ga v Sardiniji kod italijanskega vojaka.

Mislím, da vam je že znano, da sonas

doleteli zelo hudi časi; ta sovražna vojska nas je izčrpala prav do konca v vseh ozirih.

Draga mama! Prispela sem v osemnajsto leto in marsi katerikrat mi pade solza iz oči, ko vidim druge tovarišice pri svojih lastnih stariših, ko si potolažijo svoje težkoče, a kaj hočemo.

Draga mama, tata in bratec, Vas goreče poljubljám in pričakujem nestrpno Vaš odgovor.

Vaša Pepca.

★

Naš tovariš Peter Benčič, je prejel pismo iz Splita od svojega brata, kateri mu piše:

Dragi brat, svakinja in Savinja!

Po tolikem času, Vam javljam da moja družina se nahaja v Splitu, slučajno smo ostali živi.

Za nas ni prav slabo a glavno je da ni več fašistov če prav smo goli in bosí a vseeno smo veseli in zadovoljni.

Mi smo tukaj vsi partizani, sedaj pričakujemo da se v kratkem vrnemo v naše kraje. Po kapitulacije Italije ne vem nič iz Hrpelj, zvedel sem da so Nemci ubili šturmovega mlajšega sina, števeta od našega Naneta, Jožefa Gajcarrjevega, sina od Karlota Btovega in sina od France Žustove ter so požgali več hiš, od naših sem zvedel da se bratje Jože, Karlo in Miljo nahajajo pri partizanih drugega ne vem o njih.

Na otoku Vis in v Splitu sem se srečal s sledečimi herpelci: Nini Brtkov, Joško Midretov, mlajši, Skapčevca sina, Joškotom Vedejevím, Francelnom Medičevím, Stankotom Petrovím in Milko; sin od pok. Toneta se nahaja v Splitu na tečaju za postajenačelnika. Drugi herpelci ki stanujejo v Splitu so Sledeči: Franc Kusov, Toni Gocarjev (Zlogarjev) Ciril Kovačev.

Herpelci, Kozinci v Buenos Airesu! Zberte se skupaj in pomagajte več kot morete našemu narodu, mi imamo danes samo še voljo in junaštvo, življenja ne šparamo, zato se obračam na vse naše vaščane da izvršite narodno dolžnost. Potrebna nam je obleka, perilo, čevlji, nogavice, sukanec, igle, in milo.

Sprejmite najlepše pozdrave od brata Franca.

Svoboda narodom! Smrt fašizmu!

Pozdrave od Davorina in Grozdane Benčič.

Pismo iz Renč:

Več let brez vaših novic. Ivan je padel pred 2 meseci, Joško interniran v Nemčiji, Feliks v Trbovljah. Mož v Rusiji Vsem srčne pozdrave mama, tata, Ana in Silvan.

Pismo iz Ogerskega:

Dragi brat in Anica!

Sprejmite srčne pozdrave in poljube. Sporočam Vama da sem že pisal pa ne vem ali ste vdobili pismo. Mi smo draži, tata in mama tudi. Zgubili smo sina Stankota star komaj 14 let, ubil se je s ročno granato. Sedaj nam greže boljše, toda bilo nam je prav hudo da ni mogoče popisati. Dom so nam požgali in vse oropali, rešili smo le golo življenje. Saj nismo sami, veliko nas je bilo prizadetih. Na Vogerskem je bilo ubitih od strani fašistov 64 oseb, 47 je pogrešanih. Sedem in dvajset hiš je uničenih, vse ceste, mostovi, železnica porušene. Mi se imamo še precej dobro, če upoštevam razmere, dobrot ni pa smo se navadli bolj skromno živeti. Karlo je izgubil sina Stankota, ubili so ga fašisti, kakor tudi Marijo od Stažice in Franča od strica. Tukaj se je vse tako spremenilo da se nam prav čudno zdi ko ne slišimo streljanja, kajti pri nas

D. K. D. "Ljudski Oder"

Cnel. RAMON LISTA 5158

U. T. 50 - 5502

V A B I

na prvo pomladansko prireditev katera se bo vršila v društvenih prostorih dne 14 oktobra ob 16 uri pop.

Nastopal bo pevski mešan zbor D. K. D. Ljudski Oder, pod vodstvom tov. J. Samca s spremljevanjem orkestra.

Deklamacije ki bodo izvajane po članicah Ljudskega odra in I. Cankar.

Dramski odsek uprizori igro

"TRI MATERE"

V tej igri je orisana borba, bolj in junaštvo našega naroda v domovini.

Po končanem sporedu prosta plesna zabava. Svira orkester J. Samca.

K obilni udeležbi te prve pomladanske prireditve uljudno vabi

Odbor.

NARAVNA PRAVICA

Naravni zakon določa, da živali in ptice si zbirajo družbo po svojem nagonu. Če živali si zbirajo svojo družbo razumljivo je da tudi človek bi si moral na isti način izbrati svojo, toda v življenju se premnogokrat dogaja drugače. Človek pogostoma gre preko naravnih zakonov in mnogokrat prisili do tega še svojega bližnjega.

Dekle ima pravico, da si izbere za moža onega, ki ji njeno srce narekuje; toda večkrat se dogaja, da se njeni stariši, brez vzroka temu protivijo in posledica tega je skoraj vedno združena z nesrečo.

Skušnja nas uči, da kjer je prostovoljno združenje, tam je največ sreče in miru. To kar velja v zasebnem življenju velja tudi v javnem. Zato pa je popolnoma naravno, da vsakdo ima pravico si izbrati pripadnost kakor tudi svoje zastopnike.

Delavno ljudstvo se je moralo mnogo boriti predno je izvojevalo volilno pravico, toda komaj je bilo to deloma doseženo, sovražnik-kapitalizem — je imel že nove načrte kako in na kakšen način bi se dalo lažje uničiti tako težko pri-

je bila ena sama fronta, varni nismo bili doma in ne na polju, sploh nikjer. Katerokoli osebo so videli fašisti že so začeli streljati nanjo, fašisti so bili prava zverina.

Sedaj imamo pri nas zaveznike angleže in sev. amerikance toda upamo da v kratkem se spet vrnejo naši partizani, saj oni so osvobodili našo zemljo.

Sporočam Vam da pri Tominknih so vsi živi, sin od Franceta je pri partizanih, drugi pa v Nemčiji. France je doma. Mati je bolehná pa saj ni čudno, morala je prestati mnogo strahu.

Pozdravljam te v imenu cele naše družine tvoj brat Ciril.

Smrt fašizmu! Svoboda narodom!

borjene ljudske pravice. Denar, lažipropaganda, groznje in končno fašizem, to je bilo orožje katerega se je poslužil kapitalizem za oropati ljudstvo vseh pravic.

Razni sloji in stranke so se upirali sovražniku pravice, hoteli uveljaviti zakone v zaščito ljudskih pravic. Delavno ljudstvo je uvidelo, da v složnosti je moč, zato se je pričelo organizirati v krepke organizacije, ki so postale prava nevarnost za sovražnike zavednega delavstva.

Kapitalisti so hoteli rešiti svoje to je denar zato so se v zadnji etapi poslužili fašizma in krvave reakcije. Prvi poiskus so napravili v Italiji, uvidevši da so uspeli so hoteli isto uveljaviti po celi Evropi. V celoti se jim je posrečilo v Nemčiji in pozneje v Španiji.

Kot posledica tega, ljudstvo je bilo oropano vseh pravic in v nameček je bilo pahnjeno v strašno gorje katerega zgodovina do takrat še ni poznala.

Slovenski delavec in delavka raztreseni širom Južne Amerike, bodite oprezni, ker tudi danes se vrši mnogo lažnjive propagande, katera mora samo škodovati našemu narodu in z njim novi federativni Jugoslaviji. Predno napravite korak pomislite dobro in prišli bodete do zaključka, da lahko zapate samo ljudem in organizacijam, ki so stale že od prvega dneva na strani trpečega jugoslovanskega naroda.

Tomaž Kodolja.

TRGOVINA JESTVIN

Srečko Turel

★

TRELLES 1402

U. T. 59-4104

JEKŠE EKTOR

MIZARSKA DELAVNICA

Dr. Luis Belaustegui 4446

U. T. 67 - 3621

Slovenija v borbi za svobodo

Mirko G. Kuhel, tajnik SANSa

(Nadaljevanje)

Od začetka so listi lahko vplivali na javnost, kajti zavezniskih oficirjev ni bilo mogoče videti. Koncem leta 1943 in zgodaj 1944, ko se prišle vojaške misije v Slovenijo, pa je narod lahko na lastne oči videl, da smatrajo zavezniki partizane za sovražnika osišča, ne pa belo gardo. Pod vodstvom klerikalcev in škofovim vplivom so domobranci vedno pripovedovali narodu, da so zavezniki na njihovi strani. Isto neresnico so v Ameriki v klerikalnih listih bobnali pater Ambrožič, Jaka Debevec in Rado Štut, dasi so prav dobro vedeli, koliko je na uri.

Zakrknjena trdovratnost slovenske "čaršije", ki ni hotela videti "neizogibnega" in se prilagoditi eventualnim spremembam, je povzročila slovenskemu narodu neizmerne gorja.

Ljubljanski listi se danes tiskajo pol v slovenščini, pol v nemščini. Po petindvajsetih letih je nemška "spraha" zopet nazaj, z škofovim blagoslovom! Še zanimivejše dejstvo pa je to, da nemški listi v Berlinu prinašajo vesti o velikanskih zavezniskih izgubah na vseh frontah in o drugih izmišljotinah in kreditirajo vir — slovenskim listom v *Laibachu*. Uboga Ljubljana, kako so te nekateri tvoji lastni sinovi osramotili!

Ljubljana je štela okrog 90.000 prebivalcev in je smatrana za dušo in srce Slovenije. Radi tega je protipartizansko časopisje upalo, da se bo njihova kampanja posrečila in kot silni val zajela vso Slovenijo. Da se to upanje ni izpolnilo in poizkus ponesrečil, je očividni dokaz velika blokada, s katero se Nemci Ljubljano obkrožili in jo držijo noč in dan. Zadnje čase je baje spremenjena v pravcato trdnjavo. Nihče ne sme iz mesta. Premnogo jih je pobegnilo, zlasti umetniki, pisatelji, učitelji, zdravniki, profesorji in sploh vsa napredna inteligenca. Vsi poznani liberalni Ljubljanci so v gorah in javno se pripoznava, da je ogromna večina voditeljev kulture, umetnosti in znanosti pri partizanih.

Nas poročevalec je namenoma bil v Ljubljani, da se pogovarja z meščani. Ljubljanci so prepričani o zavezniski in partizanski zmagi in komaj čakajo dneva, ko zavihra na gradu slovenska zastava z rdečo petokrako zvezdo. Življenje je brez vsake zanimivosti in intelektualno izumira. Nekdanja pestra, živa in vesela Ljubljana je danes mrtva in podobna ogrodju, iz katerega je izrezano srce in izsesana kri. Nad nekdanjo

Belo Ljubljano je razprostrta črna koprena, mrtvaški prt! Meščani pa hrepenijo in upajo, da se kmalu izpolnijo Gregorčičeve besede: Vstanite, pol mrliči vi!

Zbudite se, vi živi grobi!

Naš rod vodite k boljši dobi,

naj rod slovenski v vek živi —

Kar je bilo življenja v Ljubljani, se je preselilo "v partizane". Kar je ostalo, se plazi kot mrtva senca in čaka solnce — svetlobe, rešitve, svobode. Za večino Ljubljancov bo ta svoboda pomenila življenje, novo veselje, — za nekatero pa pekel in pogin. Vse to predstavlja sliko nizke stopnje ljubljanskega življenja.

Položaj v Ljubljani je velike važnosti, kajti Slovenija je smatrana za najbolj kulturni del Jugoslavije. Južni narodi na Hrvaškem, v Srbiji, Črni gori in Bosni so daleč zaostajali za Slovenci v dosegi kulture in njenih doprinosov. Slovenec s srednješolsko izobrazbo navadno govori poleg slovensčine tudi italijanščino in nemščino. Niti ni v Sloveniji danes posebnih potežkoč najti izobražencev, ki obvladujejo tudi angleščino. Celu na tisoče navadnih govori dva jezika — slovensčino in nemščino.

Položaj na Primorskem in v Istri

Zahteve primorskih Slovencev za pridruženje k Jugoslaviji so delale Italijanom zelo preglavice. Zavezniski oficirji so se mudili na Primorskem in v Istri nad pol leta in proučevali tamošnje razmere. Njih poročila komajč omenjajo belogardizem ali pa kako drugo protipartizansko gibanje v teh krajih. Niti ne slovenskih fašistov. Vsi taki pojavi so bili premalenkosti. Vsa poročila pa govorijo o veliki slogi in edinstvu slovenskega naroda pod Italijo. Vse osvobodilno gibanje je partizansko in poizkusi ljubljanskih belogardistov, da razvijejo svojo organizacijo, so se izjalovili. Okrajji, ki so pod oblastjo 9. korpusa narodne osvobodilne vojske, so ravno tako stabilni kot osvobojeni deli pod oblastjo 7. korpusa (Dolenjska in Belokrajina). Večina Istre in Primorske je osvobojena in je pod upravo slovenskih civilnih oblasti.

Za primorsko ozemlje je bil lansko leto imenovan nov general — Lado Ambrožič, politični delavec in organizatorji, ki so svoje delo na Primorskem dovršili, pa so bili premeščeni na Gorenjsko, Koroško in Štajersko, da tam širijo gibanje Osvobodilne fronte.

XII.

Položaj na Štajerskem in Koroškem

Politično delo v teh pokrajinah je bilo posebno otežkočeno, kajti Nemci so jih priključili k tretjemu rajhu. Vzlic temu pa tudi tukaj vlada med narodom edinstvo in zedinjenje za Osvobodilno fronto. Agenti bele garde so bili poslani v Celje, Maribor in Celovec, pa niso uspeli. V primeri z drugimi pokrajinami so Nemci domačini ravnali precej dobro in jih vzpodbujali za delo v premogovnikih in tovarnah. Sorazmerno z ostalimi deli Jugoslavije je ta del Slovenije industrialno najbolj razvit.

Toda Nemcem je pričelo primanjkovati moške sile in so že meseca junija 1944 pričeli pobirati vojake tudi v teh krajih. Toda delavci, ki so v Hitlerjevih tovarnah, premogovnikih in žagah že tri leta prenašali vse težave naporega dela, so se uprli vojaški službi in pobegnili v hribe. Tu so jih čakali partizani in jim preskrbeli vse potrebno za pohod v Belokrajino. Tam se vadijo v vojaščini in se oborožujejo.

Po dve in tri trume ubežni kov so lansko poletje odkorakale vsako noč proti Belokrajini in svobodi. Ti novinci se zelo branijo primka "begunci", ker se smatrajo za "prostovoljce". Samo junija in julija 1944 je do 6000 teh fantov in mož pristopilo v vrste slovenske narodne vojske. Po končanem treniranju so porazdeljeni med razne brigade in veliko je poslanih nazaj v domače kraje, da se borijo z domačini štajerskimi in koroškimi skupinami proti sovražniku.

V teh okrajih Štajerske, Gorenjske in Koroške vlada veliko zedinjenje naroda za borbo proti Nemcem. Dokler jih je okupator pustil pri miru, so bili zadovoljni delati v njegovih rudnikih, žagah in tovarnah; ko pa je zahteval od njih vojaško službo, niso dolgo premišljevali: k partizanom! Toliko Slovencev iz teh krajev je pobegnilo, da Nemci niti na represalije niso mislili in so ženske in sta-

rejše ljudi pustili pri miru. Važna posledica partizanskega gibanja na spodnjem Štajerskem je bil popoln zastoj premogovnikov v Zagorju, Hrastniku, Trbovljah, ki so največji v Jugoslaviji, in drugih manjših rudnikov. Premogarji so vsi v slovenski vojski. Tudi to je bil velik doprinos v korist zavezniske vojne proti Hitlerju.

Politična sužnost

Slovenci so dosegli svojo kulturo na račun svobode. Še nikoli niso bili svobodni. Nad 1200 let so služili kot sužnji tujim gospodarjem. Skoraj je ni hiše v Sloveniji, kjer bi ne visela na steni slika kakkega člana družine, oblečenega v "avstrijsko uniformo". Rodili so se in umirali za tuje vladarje. Vsled te starodavne tradicije politične sužnosti so Slovenci težko pojmovali pomen prave politične svobode.

Največji čudež Osvobodilne fronte in partizanstva je, da so se prebudile tudi težnje naroda po politični svobodi, in to v trenutku, ko ga je hotel sovražnik dejansko uničiti in iztrebiti. Najbolj znamenito geslo na mnogih letakah je: VEČNO SUŽEN — DANES JUNAK! Ta narodni podvig k svobodi, ki jo ustvarjajo sami v svojo slovensko vojsko in slovensko civilno oblastjo, je pomagal narodu doseči visoko stopnjo edinosti.

Tito je velik realist, posebno glede tega vprašanja. Zaveda se, da je tradicija politične sužnosti zelo nevarna za narod, ki se bori za svojo svobodo. Ker imajo Srbi dolgo in slavno tradicijo kot borci za svobodo, je pozimi 1942 poslal v Slovenijo osemindvajset srbskih in črnogorskih oficirjev, da slovensko komando in njeno moralo podvignejo, in Tito sam je prevzel vodstvo vojaških kadrov. Mnogo teh oficirjev je že padlo v številnih bojih, toda koliko jih je še ostalo pri življenju, držijo danes visoka mesta v jugoslovanski narodni vojski.

Poveljnik največjega korpusa v Sloveniji, sedmega na Dolenjskem, je bil tiste čase polkovnik

FERDINAND COTIČ

Trgovina z železnino, porcelano, steklenino. Vse gospodinjske potrebščine, kuhinjsko posodo emajlirano in aluminjasto, porcelan, steklenino, razno orodje, gradbeni material, itd.

LOPE DE VEGA 2989
vogal Cnel. RAMON LISTA

U. T. 50-1383

SASTRERIA DE MEDIDA FINA ESTANISLAO MAURIČ

La casa mejor surtida en casimires de marcas acreditadas
CREDITOS LIBERALES

TRELLES 2642

U. T. 59-1232

Bar in RESTAVRANT "MIRAMAR"

PARRILLA - PRVOVRSTNA KUHINJA - KEGLIŠČE

J. LAH

Avda. Fco. BEIRO 5294

U. T. 50-4300

TRGOVINA Z ŽELEZNINO

BAZAR

Zologa raznovrstnih barv in firnežev

CENE ZMERNE

KAZIMIR SIRK

GAONA 2369

U. T. 59-1118

P R A V I C A

Editado por las Sociedades D.K.D. Lj. Oder, S.P.D. I. Cankar y Agr. Yug. Libre - Com. Esloveno

Pero Popivoda, Crnogorec. V četrem operacijskem okrožju, ki vključuje štajersko, Gorenjsko in Koroško, je bil glavni komandant Milo Kilibarda. Srb iz Šumadije. Sedemnajsta divizija, ki se je borila s hrvaškimi vred na jugu, je pod komando majorjev Čubriča in Brajeviča, ki sta oba Črnogorci. V glavnem štabu slovenske vojske, kjer je bil komandant do svoje smrti novembra 1944 general-major Franc Rozman, namestni komandant general-lajtnant Jaka Avšič, politkomisar Boris Kraigher, namestni politkomisar Viktor Avbelj, načelnik pa polkovnik Dušan Kveder (sedaj general), je bil šef za operacije črnogorski polkovnik Rajkovič. Skoraj neverjetno je, kako Slovenci, ki imajo svoje poveljnike nad temi oficirji, občudujejo in visoko cenijo te Srbe.

Edinstvo med Srbi in Hrvati

Ker so dosegli edinstvo med slovenskim narodom, v katerem ni četnikov in so samo še drobci belogardizma, čakajo Slovenci sedaj na pravo zedinjenje in skupnost med seboj in svojimi sosedinimi brati Hrvati in Srbi. Dne 4. julija 1944 so dospeli tri brigade v Metliko: slovenska, hrvaška in srbska, da proslavijo to edinstvo. To so bili ganljivi prizori in veseli trenutki. Toda praznovanje se je spremenilo v tragedijo. Ustaška in nemška posadka južno od Metlike na Hrvaškem je zvedela za zbiranje partizanskih brigad in jih je napadla. Bitka je trajala pet dni in sovražnik je bil končno odbit in poražen. Toda v Metliki je pogorelo nad sto poslopij.

Porast partizanskega sentimenta

Razen par majhnih okrajev na Notranjskem in nekaj vasi na Dolenjskem ni bilo med narodom nobenega protipartizanskega sentimenta. Par takih vasi je bilo ob južnem robu Ljubljane. Pa tudi te so danes v partizanskih rokah in narod je pričel ceniti njihovo vrednost.

Spremembo v sentimentu navadno dosežejo mlajši partizani, ki tovarišujejo z mladino. Roditelji kmalu opazijo, da partizani res niso take živine, kakor jih klerikalni voditelji slikajo. Leta 1941 ni bila Belokrajina partizanom posebno naklonjena. Danes je ta del Slovenije središče osvobodilnega ozemlja in glavni stan narodno osvobodilne vojske se navadno nahaja v tej okolici. Ljudstvo je tako radikalno spremenilo svoje mišljenje o Osvobodilni fronti, da partizanske čete vriskajo od veselja, kadar to ne samo radi belokrajinskega vina, temveč tudi radi prijaznosti in gostoljubnosti naših rojakov napram Osvobodilni fronti.

Čete so bile nekoč tihe in čemerne, če so bile poslone v Suho krajino, toda tudi to se je spremenilo.

Vse spričuje o veliki spremembi narodnega sentimenta napram osvobodilni fronti.

Meseca februarja 1944 je bil obdržan v Črnomlju ljudski shod., katerega se je udeležilo nad šest tisoč ljudi. Tu je bila prilika, da je slovenski narod slišal tudi srbske, hrvaške in moslemske govornike, člane AVNOJ-a, ki so bili na obisku za časa prvega slovenskega parlamenta. Nekaj izrednega je bilo videti in slišati sobratski

Proslava 101 letnice rojstva S. Gregorčiča

Simon Gregorčičev odbor vabi na Gregorčičev družbani večer kateri se bo vršil ob 101 letnici rojstva našega Goriškega slavčka v soboto dne 13 oktobra točno ob 9.30 v prostorih G. P. D. S. calle Simbrón 5148. Na sporedu je večerja, govori o S. Gregorčiču, deklamacije in petje.

Vstopnice so v predprodaji v vseh naših društvah in pri S. G. odboru, calle Garay 3912. U. T. 61-5384, katere je treba kupiti do 10 oktobra. Cena: možki \$ 5.—; ženske in otroci \$ 2.—.

Čisti dobiček te prireditve je namenjen za pomoč Slovenskemu narodu v Jugoslaviji.

ODBOR.

sprejem, ki je prihajal spontano iz zbrane množice in izraženo željo po edinstvu in bratstvu Slovencev, Hrvatov in Srbov. Nešteto krat je bila poudarjena odločna zahteva naroda glede nove, federativne, demokratične jugoslavije.

Braço Srbi, Slovenci, Hrvati, pojmo rodu svom. Jugoslovanska jedna nam mati, jedan mili dom.

Vse informacije o slogi in harmoniji pretežne večine slovenskega naroda jasno govorijo, da je ogromna večina naroda zedi njena

za Osvobodilno fronto ter da to edinstvo sloni na trdni in široki podlagi, — na principu elementarnih pravic vsakega posameznika. Kaj takega slovenski narod še nikoli prej ni imel.

(Se nadaljuje)

Se priporoča rojakom dobro znana ČEVLJARNICA Delo solidno

L. Brankovič

MORLOTE 138 La Paternal

F. Vouk & L. Rojic TRGOVINA JESTVIN

TRES ARROYOS 1600 U. T. 59-2153

TRGOVINA JESTVIN Oton Turel

ANDRES LAMAS 1265 U. T. 59-1892

Rojaki! Nudi se vam prilika da ste po zmerni ceni lepo oblečeni

Krojačnica

FRANC MELINC

PAZ SOLDAN 4844

U. T. 59-1356

Elegantne obleke po najnovšem kroju, si lahko nabavite pri

Krojačnici "GORICA" Franc Leban

WARNES 2191

TRGOVINA JESTVIN

Oton Turel

ANDRES LAMAS 1265 U. T. 59-1892

Vsem cenjenim rojakom SE PRIPOROČA, DOBRO POZNANA

Krojačnica v Villa Devoto LEOPOLD UŠAJ

Avda. Fco. BEIRO 5380

U. T. 50-4542

RESTAVRACIJA

IVANČIČ RUDOLF

AÑASCO 2622

Trgovina čevljev nudi izbiro povrstnih čevljev vseh vrst po res ugodnih cenah. ŠOLSKE POTREBSČINE

ALBERT BELTRAM

DONATO ALVAREZ 2288

LA PATERNAL

RESTAURACIJA "PRI ŠKODNIKU"

KROGLIŠČE IN KEGLIŠČE DOBRA POSTREŽBA JOŽEF ŠKODNIK

AÑASCO 2652

U. T. 59 - Paternal - 8995

Pivarna Kroglišče in Keglišče DJURO KOVAČ

SVEŽE PIVO

WARNES 2113

LA PATERNAL

FRANC ŠTEKAR

STAVBINSKI PODJETNIK — ŽELEZOBETONSKA DELA PRORAČUNI

RAMON L. FALCON 6371

U. T. 64-3084